

Review article

Türkiye’de Sağlık Turizmi Eğitimi

Health Tourism Education in Turkey

Tuğçe Saygılı ^{a,*} & Oğuz Diker ^b

^aDept. of Health Tourism, Graduate School of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

^bDept. of Museology and Cultural Heritage Management, Çanakkale Faculty of Applied Sciences, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, sağlık turizmi alanında ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programına sahip üniversitelerin web sayfaları, ön lisans programına yerleştirme puan ve kontenjan durumu ile bölümün amacı, müfredatları vb. konular incelenmiştir. Müfredat ile ilgili veriler SPSS 25 programında değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, ön lisans programı sekiz, lisans programının olmadığı, yüksek lisans programı altı, doktora programı ise sadece bir üniversitede bulunduğu tespit edilmiştir. Sağlık Turizmi alanında eğitim veren tüm yükseköğretim kurumlarında tespit edilen ortak amaç, sağlık ve turizm bilgisine sahip nitelikli sağlık turizmi elemanları yetiştirmek olduğu belirlenmiştir. Sağlık turizmi işletmeciliği ön lisans programı olan üniversitelerin genel olarak bu programa yönetim ve organizasyon bölümü altında yer verdiği görülmüştür. Müfredatlar incelendiğinde, işletme ile ilgili derslerin yoğun olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora programlarında sağlık turizmi ve alt başlıklarıyla ilgili derslere yoğunluk verildiği belirlenmiştir. Sağlık Turizmi alanı gelişmekte olan bir sektör olmasından dolayı nitelikli personel ihtiyacı oldukça yüksektir. Bu konuda profesyoneller yetiştirmek için eğitim kurumlarına büyük iş düşmektedir. Programların müfredatlarına biraz daha sağlık konusu eklenerek geliştirilebilir. Ayrıca lisans programı olmadığı için yüksek lisans ve doktora programına başka bölümlerden mezun kişiler başvurmaktadır. Bu nedenle lisans programının açılması için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Eğitim, Üniversite Programları.

Abstract

In this study, the web pages of universities with associate, undergraduate, graduate and doctoral programs in the field of health tourism, the score and quota status of the associate degree program, the purpose of the department, curricula, etc. were examined. Curriculum-related data were evaluated in the SPSS 25 program. As a result, it has been determined that there are eight associate degree programs, no undergraduate programs, six graduate programs and only one doctorate program. As a result, it has been determined that there are eight associate degree programs, no undergraduate programs, six graduate programs and only one doctorate program. It has been determined that the common goal determined in all higher education institutions providing education in the field of Health Tourism is to train qualified health tourism personnel with health and tourism knowledge. It has been observed that universities with an associate degree program in health tourism management generally include this program under the management and organization department. When the curricula are examined, it has been determined that the courses related to business administration are intense. It has been determined that in the master's and doctorate programs, the courses related to health tourism and its sub-titles are concentrated. Since the field of Health Tourism is a developing sector, the need for qualified personnel is quite high. A great deal of work falls on educational institutions to train professionals in this regard. It can be improved by adding more health issues to the curriculum of the programs. In addition, since there is no undergraduate program,

* Corresponding author:

Tuğçe Saygılı, Dept. of Health Tourism, Graduate School of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye.
Email: tugcessaygili@gmail.com

graduates from other departments apply to master's and doctoral programs. For this reason, it is necessary to carry out studies for the opening of the undergraduate program.

Keywords: Health Tourism, Education, University Programs.

DOI: <https://doi.org/10.29329/jtm.2022.542.4>

GİRİŞ

Turizm ve sağlık sektöründe büyük bir ilgi gören sağlık turizmi, ülkeler içinde önemli bir gelir kaynağı ve istihdam alanı olarak görülmektedir. Dünya Turizm Örgütü (DSÖ) sağlık turizmini "Birincil amacın bir fiziksel egzersiz ve terapi rejimi, diyet kontrolü ve sağlık bakımı ile ilgili tıbbi hizmetler yoluyla seyahat edenlerin fiziksel refahını iyileştirmek olduğu sağlık kaplıcalarına veya tatil yerlerine seyahatle ilişkili turizm" olarak tanımlamıştır (Hofer, Honegger ve Hubeli, 2012). Sağlık turizm kapsamında verilen hizmetler ise genellikle 3 alt başlıkta sunulmaktadır (Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Uygulama Rehberi,2011):

- Medikal (Tıbbi) Turizm
- Termal (Kaplıca ve Spa & Wellness) Turizm
- İleri Yaş ve Engelli Bakımı Turizmi' dir.

Ülkemizde, 2011 yılında yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname ile Sağlık Turizmi kavramı resmîyet kazanmıştır. Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 2011 yılında yayınlanmasının ardından 2018 yılında isminin değiştirilmesi ile 'Sağlık Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname' olarak yürürlüğe girmiştir. Bu kararname ile Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında 'Sağlık turizmi uygulamalarının geliştirilmesine yönelik düzenlemeler yapmak, ilgili kurumlarla koordinasyon sağlamak' yer almıştır. Bu kararnamenin Ek Madde 2- (Ek:26/7/2018-7146/19 md.)'de bulunan 'Uluslararası sağlık hizmetleri alanında ülkemizde sunulan hizmetlerin tanıtımını yapmak, kamu ve özel sektörün sağlık turizmüne yönelik faaliyetlerini desteklemek ve koordine etmek, uluslararası sağlık hizmetlerine ilişkin politika ve stratejiler ile hizmet sunum standartları ve akreditasyon kriterleri konusunda Bakanlığa önerilerde bulunmak üzere Uluslararası Sağlık Hizmetleri unvanı ile bir anonim şirket (USHAŞ) kurulmuştur. USHAŞ'ın ilgili olduğu bakanlık Sağlık Bakanlığıdır.' maddesi ile 2019 yılında Sağlık Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olarak USHAŞ faaliyete geçmiştir. USHAŞ'ın İstanbul ve Ankara'da 2 şubesi bulunmaktadır. USHAŞ, uluslararası sağlık hizmetleri alanında aracılık faaliyeti gösteren kurumlara yetki belgesi vermek konusunda görevlendirilmiştir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.663.pdf>).

Sağlık Turizmi ile ilgili çalışmalar hızlı bir şekilde devam ederken Türkiye’de sağlık harcamalarının turizm geliri içindeki payı 2002 yılında %1 seviyesindeyken 2020 yılına gelindiğinde %4,5 seviyelerine yükselmiştir (USHAŞ, Sağlık Turizmi Verileri,2021). 2019 yılında sağlık turizmi ve turistiğin sağlığı kapsamında ülkemizde 701.046 hasta sağlık hizmeti almış ve 1.492.438 bin ABD Doları tutarında gelir elde edilmiştir. 2020 yılında COVID-19 küresel salgın süreci nedeniyle bir azalma yaşanmış ve 407.423 hasta, sağlık hizmeti almak için Türkiye’yi tercih etmiş ve elde edilen turizm gelir 1.164.779 bin dolar olmuştur. 2021 yılında 670.730 kişi ülkemizi sağlık hizmeti almak için ziyaret etmiş ve buradan elde edilen gelir 1.726.973 bin ABD doları tutarında, 2022’nin ilk üç çeyreğinde ise toplam 876.521 kişi sağlık hizmeti almak için ülkemize gelmiş ve elde edilen gelir 1.603.479 bin ABD doları tutarında gerçekleşmiştir (USHAŞ, Sağlık Turizmi Verileri,2022).

Ülkemizde yasal düzenlemeler ile yapısal alt yapı güçlendirilmeye çalışılırken, hizmet alan turist sayısı da her geçen gün artmaktadır. Sağlık alanındaki teknolojik alt yapı ve hizmet veren personel sayısının yetkinliği de ülkemizin bu alandaki çekiciliğini arttırmaktadır. Bu çekiciliği arttırmak için sadece yasal düzenleme, doktor, hemşire vb. meslek gruplarındaki güçlü kadronun yanında bu hizmetin pazarlaması, geliştirilmesi ve hizmetteki güncel yaklaşımlara katkı sağlanmasında Sağlık Turizmi eğitimi almış kişilere ve bu alanda uzmanlaşmış bireylere ihtiyaç bulunmaktadır. Kalkınma Bakanlığı, 10. Kalkınma Planı Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı (2014-2018) kapsamında sağlık turizminin geliştirilmesi amacıyla sağlık turizminde çalışan personelin niteliksel ve niceliksel olarak geliştirilmesini hedeflemiştir (Kalkınma Bakanlığı, 10. Kalkınma Planı Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı (2014-2018)). Bu hedefe ulaşmak ancak Yükseköğretim kurumlarının sunduğu eğitim ve öğretimle sağlanabilmektedir. Bu çalışmada, Sağlık Turizmi programı kapsamında ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi veren üniversiteler incelenmiştir. Ülkemizdeki Sağlık Turizmi eğitimi veren üniversitelerin bölümü açtıkları tarihler, amaçları, program kapsamında verilen dersler vb. durumlar incelenmiştir. Bu bölümü yeni açacak üniversitelere bir pusula olması ve eksikliklerin tespiti ile bölümün gelişmesi amacıyla nelerin yapılabileceği konusunda katkıda bulunmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Sağlık Turizmi Eğitimi Veren Üniversiteler

Ülkemizde ilk olarak 2015 yılında Kapadokya Meslek Yüksekokulu (Nevşehir) Sağlık Turizmi İşletmeciliği ön lisans (Tam burslu, %50 burslu, %25 burslu) programını açmıştır. Bu üniversite 2017 yılında Kapadokya Üniversitesi adını almıştır. Aynı sene son kez bu bölüme öğrenci almıştır. Harran Üniversitesi 2016 yılında, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi 2018 yılında, 2020 yılında Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ankara Medipol Üniversitesi ve 2021 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi bu bölümden öğrenci alımına başlamıştır. Vakıf üniversitesi olarak sadece Ankara Medipol Üniversitesi eğitim vermekle birlikte Tablo 1’de

görüldüğü gibi toplamda dokuz üniversite ön lisans programında sağlık kurumları işletmeciliği eğitimi vermektedir. Genellikle Yönetim ve Organizasyon bölümü altında bu programa yer verilmiştir. Lisans programı olarak henüz hiçbir üniversitede eğitim verilmemektedir. Yüksek lisans programı altı üniversitede, doktora programı ise sadece bir üniversitede bulunmaktadır.

Tablo 1. Sağlık turizmi eğitimi veren üniversiteler

	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Harran Üniversitesi	√			
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	√		√	
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	√			
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	√			
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	√			
Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi	√			
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	√			
Ankara Medipol Üniversitesi	√			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	√			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi			√	
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi			√	
İstanbul Medeniyet Üniversitesi			√	
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi			√	√
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi			√	

YÖNTEM

Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan çalışmada veriler Mayıs- Temmuz 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Sağlık turizmi işletmeciliği ön lisans programında eğitim veren, sağlık turizmi alanında yüksek lisans ve doktora programına sahip üniversitelerin web sayfaları ve bu ön lisans programına yerleştirme sonucu puan ve kontenjan durumu Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından hazırlanan Yükseköğretim Program Atlası programı kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca bu program kapsamında eğitim veren kurumlarında bölümün amacı, müfredat içerikleri incelenmiştir. Müfredat ile ilgili veriler tanımlayıcı istatistiklerle SPSS 25 programında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Tablo 2’de yer alan Sağlık Turizmi İşletmeciliği ön lisans programına yerleşen öğrenci sayısı incelendiğinde, 2020 yılında Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, hem 2020 hem 2021 yılında ise Harran Üniversitesi ve Ankara Medipol Üniversitesi (Burslu) kontenjanlarını doldurmuştur. İlk kez 2020 yılında öğrenci alımı yapan Ankara Medipol Üniversitesi (Tam Burslu), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi yine aynı yıl

kontenjanlarını doldurduğu tespit edilmiştir. Bu programa yerleşen öğrencilerin 2020 taban puanı 226,256 iken 2021 yılı taban puanı 203,608 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Ön Lisans yerleştirme puanları ve kontenjanlar

Üniversite	Program	Üniversite Türü	Öğretim Türü	Kontenjan 2021		Yerleşen 2021	Taban Puan 2021	
				2020	2021	2020	2020	2020
Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği (Burslu)	Vakıf	Örgün	4+0 9+0		Doldu-4 Doldu-9	248,81255 226,25624	
Harran Üniversitesi Şanlıurfa Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	40+1	40+1	Doldu-41 Doldu-41	203,60845 213,20175	
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Akyazı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	50+2	50+2	Dolmadı-37 Doldu-52	Dolmadı 200,22898	
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	60+2	60+2	Dolmadı-57 Doldu-62	Dolmadı 200,22186	
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Kozaklı Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	45+2	45+2	Dolmadı-29 Doldu-47	Dolmadı 191,32403	
Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Erdek Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	50+2	40+1	Dolmadı-28 Doldu-41	Dolmadı 190,44841	
Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği (%50 İndirimli)	Vakıf	Örgün	21+0 51+0		Dolmadı-4 Dolmadı-3	Dolmadı ---	
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Simav Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	30+1	30+1	Dolmadı-8 Dolmadı-14	Dolmadı ---	
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Reşadiye Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	20+1 40+1		Dolmadı-0 Dolmadı-10	Dolmadı ---	
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sandıklı Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Devlet	Örgün	30+1	---	Dolmadı-8 ---	Dolmadı ---	

Kontenjan= Genel Kontenjan+ Okul Birincisi Kontenjanı

Kaynak: YÖKAtlas (<https://yokatlas.yok.gov.tr/tercih-sihirbazi-t3-tablo.php?p=tyt>)

Tablo 3 incelendiğinde, Sağlık Turizmi İşletmeciliği ön lisans programında eğitimi veren tüm yükseköğretim kurumlarında tespit edilen ortak amaç, sağlık ve turizm bilgisine sahip nitelikli sağlık turizmi elemanları yetiştirmek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Ön Lisans programları

Üniversite	Yüksekokul	Bölüm/Program	Amaç
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Simav Meslek Yüksekokulu	Yönetim-Organizasyon Bölümü /Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	Sağlık turizmini etkili ve verimli bir şekilde yönetilebilecek, sağlık sektörü, sağlık kuruluşları, turizm sektörü ve turizm işletmeleri hakkında teorik ve uygulamalı uzmanlık bilgisine sahip olan yetişmiş insan gücünü yetiştirmektedir.
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Kozaklı Meslek Yüksekokulu	Yönetim-Organizasyon Bölümü /Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	Turizm ve sağlık sektörünün her alanında özellikle konaklama ve sağlık işletmeciliği alanında istihdam edilebilecek nitelikli profesyoneller yetiştirebilmektedir.
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Akyazı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	Sağlık turizmi kapsamında hizmet alan bireylere en iyi sağlık, tedavi ve konaklama olanaklarını sağlayacak yeterliliklere sahip insan gücünün yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda yenilikçi bakış açısıyla mesleğin gerektirdiği sağlık, turizm ve işletmecilik alanlarında mesleki açıdan yetkin ve uygulama becerisi yüksek nitelikli bireyler yetiştirmektedir.
Ankara Medipol Üniversitesi	Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	Öğrencilerin Sağlık Turizmi alanındaki gelişmeleri ve güncel uygulamaları öğrenmelerini sağlamak, ülkemizde sağlık hizmetlerinin yüksek standartlarına uygun çalışmalar yapacak, ülkemize sağlık turizmi için gelecek turistlerin tedavi ve konaklamalarını yapacak, sağlık ve turizm bilgisine sahip profesyoneller yetiştirmektedir.
Harran Üniversitesi	Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Yönetim-Organizasyon Bölümü /Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	-
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Cumhuriyet Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Yönetim-Organizasyon Bölümü /Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	Ülkemizin sahip olduğu yüksek standartlardaki sağlık ve konaklama imkanlarını destekleyecek, sağlık turistleri ve yakınlarının tedavi ve konaklamalarını üst düzey kaliteyle sağlayacak, nitelikli, sağlık ve turizm bilgisine sahip meslek elemanları yetiştirmektedir.
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	Erdek Meslek Yüksekokulu	Yönetim ve Organizasyon Bölümü Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	Ülkemizin sahip olduğu yüksek standartlardaki sağlık ve konaklama imkânlarını destekleyecek, sağlık turistleri ve yakınlarının tedavi ve konaklamalarını üst düzey kaliteyle sağlayacak, nitelikli, sağlık ve turizm bilgisine sahip meslek elemanları yetiştirmektedir.
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Reşadiye Meslek Yüksekokulu	Yönetim-Organizasyon Bölümü /Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı	-
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sandıklı Meslek Yüksekokulu	Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü / Sağlık Turizmi İşletmeciliği	-

Kaynak: <https://simavmyo.dpu.edu.tr/tr/index/sayfa/6853/saglik-turizmi-isletmeciligi-programi>
<https://portal.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/bolum/860004/sayfa/1>
<https://aymyo.subu.edu.tr/tr/genel-tanitim-8>
https://mebis.ankamedipol.edu.tr/ProgramBilgi/ProgramBilgileri?pBolumOID=MQCjzNm_JA1TckUycrEHPDJSCsswTgQ27TctUwV7B_Xhz6sK1CqkQMMcNAr4I26ce&lang=tr#ProgramAmacVeHedefler
<https://cumhuriyetmyo.cumhuriyet.edu.tr/program/731302495-saglik-turizmi-isletmeciligi>
<https://obs.bandirma.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=31&curSunit=5321>
<https://sandiklimyo.aku.edu.tr/#>
<https://rmyo.gop.edu.tr/Icerik.aspx?d=tr-TR&mk=34416&m=tanitim&bidr=11635&bid=11636>
<http://shmyo.harran.edu.tr/tr/saglik-turizmi-isletmeciligi/>

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Tezli/Tezsiz), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü (Tezsiz), İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Tezsiz), Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Tezli), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Tezli/Tezsiz), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tezli) Sağlık Turizmi yüksek lisans eğitimi verilmektedir. Tablo 4’te yüksek lisans ve doktora eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının amaçları doğrultusunda yapılan

incelemede ortak olarak sağlık turizmi sektörünün gelişmesine katkı sağlayan, kendini sürekli yenileyen, güçlü bir bilgi ve deneyime sahip sağlık turizmi uzmanları yetiştirmek olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Yüksek Lisans ve Doktora programları

Üniversite	Enstitü	Bölüm	Program Bilgisi	Amaç
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tezli/Tezsiz Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı 2017 yılında açılmıştır.	Sağlık Turizmi Lisans Üstü programının amacı; turizmin sağlık alanında bilgi sahibi, organizasyon yapabilen nitelikli bireyler yetiştirmek ve öğrencilerin bu alanda uzmanlaşmaları sağlanmak olarak açıklanmıştır.
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı	2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı Güz yarıyılından itibaren öğretime başlamıştır. Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı altında Sağlık Turizmi Yönetimi Tezsiz (İ.Ö) Yüksek Lisans Programı açılmıştır.	Sağlık turizm yönetimi alanında karşılaştığı problemleri çözebilecek; hizmet ve kalite konularını analiz edebilecek, tasarlayabilecek ve iyileştirebilecek; iş hayatı ile ilgili kariyer planlarını oluşturabilecek; yaşam boyu öğrenme bilinci ile kendini sürekli yenileyebilecek; bilgisini ve deneyimini paylaşıp yayabilecek, evrensel bilginin üretimi konusunda akademik çalışmalar yapabilecek turizmci/yöneticiler yetiştirmektedir.
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı	Sağlık Turizmi Tezli Yüksek Lisans Programı, 2018 yılında açılmış ve 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Güz Yarıyılında ilk öğrencilerini kabul etmiştir.	Konusunda uzman, iyi eğitim almış öğrenciler yetiştirerek akademik ve sektörel bazda istihdam sağlamak. Ülkeler arasında iş birliği ve ortaklıkların artması, uluslararası turizmin gelişmesi ile artan sağlık turizmi talebi ve harcamalarından daha fazla pay alabilmek ve bu alanda gelişmiş önemli rakip ülkelerle daha güçlü bir şekilde rekabet edebilmek için araştırmalar yaparak yeni projeler ortaya koymak. Dünyada sağlık turizmi alanındaki değişimleri ve gelişmeleri takip ederek yetiştirilecek bilim insanlarına ve araştırma görevlilerine bu çerçevede bir eğitim vermek, öğretim elemanı kadrosu ile lisansüstü düzeyde bilimsel araştırmalar ve proje çalışmalarını yaparak, bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile bilimsel alana katkı sağlamak. Ülkemizde sağlık turizmi alanında eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapmak. Alanındaki konularda yeterli düzeyde bilgi, beceri ve yetkinlik sahibi olan, eğitim ve öğretim ortamlarını hedeflere uygun olarak tasarlayan, bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgi üreten ve bilgiyi kullanan, etik ve manevi değerlere saygılı insan kaynaklarını oluşturmak. Sağlık turizmi alanında üretilen ve geliştirilen; insan kaynakları, bilgi, teknoloji ve deneyimlerin ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılarak yeni yöntem ve projelerin geliştirilmesi ve bilimsel etkinliklerin düzenlemek.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı	Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı altında Tezli Yüksek Lisans Programı	-
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı	Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı altında Tezsiz Yüksek Lisans Programı	Sağlık Turizmi Tezsiz yüksek lisans programının amacı; öğrenciye mesleki konuda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir.
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı	Tezli Yüksek Lisans Programı	-
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Sağlık Turizmi İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı	Tezsiz Yüksek Lisans Programı	-

Kaynak: <https://akademik.adu.edu.tr/enstitu/saglik/default.asp?brm=5668&yk=365501&s=gb>
<https://ects.ogu.edu.tr/YuksekLisans/Program/216>
<https://enstitu.alanya.edu.tr/anabilim-dallari/saglik-turizmi-anabilim-dali/programlar-1>
<https://turizm.comu.edu.tr/lisansustu/turizm-isletmeciligi-anabilim-dali-r32.html>
<https://enstitu.medeniyet.edu.tr/tr/programlar/tezsiz-yuksek-lisans/saglik-turizmi-isletmeciligi-tezsiz>
<https://sosyalbilens.cumhuriyet.edu.tr/22-ana-bilim-dallari/51-saglik-turizmi-isletmeciligi-abddisiplinlerarasi>

Tablo 5’ de, ön lisans programına sahip yükseköğretim kurumlarının müfredatındaki zorunlu olarak aldıkları derslerin alanları incelendiğinde %39,8’i ekonomi, pazarlama muhasebe ve finans, işletme gibi “işletme” ile ilgili derslerden oluşmaktadır. Turizm alanı ile ilgili dersler %11, sağlık %6,8, İngilizce %5,8, staj %5,8, istatistik %2,1, mesleki İngilizce %4,2 ve %13,6 ortak zorunlu dersler oluşturmaktadır.

Tablo 5. Ön Lisans müfredat incelemesi

Zorunlu derslerin alanları	N	%
İşletme	76	39,8
Turizm	21	11,0
Sağlık	13	6,8
İstatistik	4	2,1
Hukuk	2	1,0
Etik	3	1,6
Mesleki İngilizce	8	4,2
Staj	11	5,8
Bilgi Teknolojileri	9	4,7
Genel İngilizce	11	5,8
Ortak Zorunlu Dersler (Tarih, Türk Dili)	26	13,6
Diğer	7	3,7
Toplam	191	100,0

Sağlık Turizmi yüksek lisans ve doktora programı müfredatı incelendiğinde sektöre uzman ve akademik personel yetiştirilmesi amacıyla eğitim verildiğinden dolayı sağlık turizmi merkezli dersler verildiği tespit edilmiştir. Sağlık Turizminin çeşitleri, tarihi, gelişimi ve sağlık turizmi kapsamında insan kaynakları, pazarlama, ekonomi vb. derslerin işlenmesi üzerine müfredat hazırlandığı görülmüştür.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sağlık Turizmi İşletmeciliği ön lisans programının sekiz üniversitede yer aldığı belirlenmiştir. Lisans bölümü bulunmadığı ve yüksek lisans programı altı, doktora programı ise bir üniversitede olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans programı dört üniversitede tezsiz, dört üniversitede tezli olarak bulunmaktadır. Ön lisans programı müfredatı incelendiğinde daha çok genel alan bilgisi verildiği sağlık

turizmine özgü bilgi aktarımlarının az sağlandığı tespit edilmiştir. Ara eleman yetiştirilmesi amacıyla açılan bölümün sağlık turizmi temeline dayalı eğitim içeriği verilerek bu konuda temel oluşturmanın daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Lisans eğitimi henüz ülkemizde olmaması ve bu sektördeki hızlı gelişmenin karşısında yetişmiş eğitilmiş personel eksikliği ile karşılaşılması kaçınılmaz bir problem olacaktır. Yüksek lisans eğitimine başvuracak lisans eğitimi almış sağlık turizmi bölüm mezunlarının bulunmaması da bir eksiklik olarak görülmektedir. Lisans bölümü ile hem işletme temelli eğitimin yanında turizm ve sağlık bazlı verilecek eğitimler ile donanımlı personel ihtiyacı karşılanmış olacağı düşünülmektedir. Sadece ön lisans programı ile yetiştirilecek personelin şu an ki eğitim içeriği ile yetersiz kalabileceği ayrıca uluslararası hizmet sektörüne personel yetiştiren bir bölüm olmasından dolayı açılacak lisans bölümlerine yabancı dil hazırlık programının zorunlu hale getirilmesi ve ikinci bir yabancı dil öğrenme zorunluluğu getirilmesi mezun olacak öğrencinin bu sektörde istihdamının sağlanmasında büyük bir etken olacağı düşünülmektedir.

Göktaş'ın 2018 yılında yapmış olduğu çalışmasında ön lisans düzeyindeki eğitim programlarının yeterli düzeyde olmadığını ve nitelikli personel eksikliği olduğunu dile getirmiştir. Ulusoy, Tosun ve Akum (2018) tarafından yapılan araştırmada da Türkiye'deki programlar ağırlıklı olarak işletmecilik dersleri ile yürütüldüğü, yurt dışı programlarda daha çok turizm dersleri yer aldığı ayrıca Türkiye'deki programlardan farklı olarak yurt dışı programları ve müfredatlarının SPA ve Wellness alanlarını da içerdiği belirtilmiştir. Bu araştırmanın bir diğer bulgusu incelendiğinde, ön lisans programlarına sahip 2015 ve 2016 yılında eğitime başlayan iki üniversitenin müfredatlarının %35,4'ü işletme, %11,4 turizm, %11,4 sağlık ile ilgili dersler oluşturmaktadır. Araştırmamızda ise sağlık turizmi işletmeciliği ön lisans programı olan sekiz üniversitenin müfredatları incelendiğinde, %39,8'i işletme, %11 turizm ve %6,8'i sağlık ile ilgili derslerden oluştuğu tespit edilmiştir. Geçen 3 yıl içinde bu programın yeni açıldığı üniversitelerle birlikte işletme alanındaki derslere ağırlık verilmeye devam edildiği analiz sonuçları ile belirlenmiştir. Yüksek lisans ve doktora programlarında sağlık turizmi ve alt başlıkları (medikal, termal, engelli ve üçüncü yaş turizmi) ile ilgili derslere yoğunluk verildiği tespit edilmiştir. Bu derslerin temellerini atmak için yüksek lisans ve doktora programında işlenmesi eğitim için geç kalınmış olabileceğinden ön lisans programlarında yer verilebilir ya da lisans programı açılarak bu derslerin işlenmesiyle bilgi temelinin oluşturulması sağlanabilir.

Sonuç olarak, hızla gelişim ve nitelikli personele ihtiyaç duyan sağlık turizmi sektörüne gereken desteği sağlamak ve gelişimine katkı sağlayarak ülke ekonomisine katkıda bulunulması amacıyla bu alanda üniversitelere gerekli ilginin sağlanması için bölümün bilgilendirme çalışmalarının yapılması, sadece ön lisans programıyla değil lisans programı ile de bu sektöre personel yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Ön lisans mezunları lisansa tamamlamak için başka bölümleri tercih etmek durumunda kalmaktadır. Yüksek lisans ve doktora programlarına başvuran adayların lisans eğitimleri bu alandan farklı olması ve çekirdekten yetişen bir öğrenci grubu olmayışı da yine lisans programına ihtiyaç

duyulduğunun bir göstergesidir. Akademisyenlik alanında da sadece yüksek lisans ve doktora alanında bu eğitimi almak mümkün olmaktadır. Bu nedenle bölüm için lisans eğitim düzeyi açılmalıdır. Nitelikli insan gücü oluşturmak için sağlık turizmi bölümü ile ilgili eğitim çalışmalarının hızlandırılması faydalı olacaktır.

Ek Beyan

Makalenin tüm süreçlerinde JTM'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

KAYNAKÇA

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sağlık Turizmi Yüksek Lisans ve Doktora Programı. Erişim Tarihi: 02.07.2021, Erişim Adresi: <https://enstitu.alanya.edu.tr/anabilim-dallari/saglik-turizmi-anabilim-dali/programlar-1>

Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 10.06.2022, Erişim Adresi: https://mebis.ankaramedipol.edu.tr/ProgramBilgi/ProgramBilgileri?pBolumOID=MQCjzNm_JA1TckUycrEHDPJSCsswTgQ27TctUwV7BXhz6sK1CqkQMMcNAr4I26ce&lang=tr#ProgramAmacVeHedefler

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Turizmi Yüksek Lisans programı. Erişim Tarihi: 01.07.2021, Erişim Adresi: <https://akademik.adu.edu.tr/enstitu/saglik/default.asp?brm=5668&yk=365501&s=gb>

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Erdek Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 09.06.2022, Erişim Adresi: <https://obs.bandirma.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=31&curUnit=5321>

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı. Erişim Tarihi: 10.06.2022, Erişim Adresi: <https://turizm.comu.edu.tr/lisansustu/turizm-isletmeciligi-anabilim-dali-r32.html>

Göktaş, B. (2018). Sağlık Turizmi Eğitimin İncelenmesi, *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 77-84. Doi: 10.1501/Asbd_0000000089

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Turizmi Yönetimi Tezsiz (İ.Ö) Yüksek Lisans Programı. Erişim Tarihi: 10.07.2021, Erişim Adresi: <https://tf.ogu.edu.tr/Sayfa/Index/43/yukseklisans-programlari>

Harran Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 08.07.2021, Erişim Adresi: <http://shmyo.harran.edu.tr/tr/saglik-turizmi-isletmeciligi/>

Hofer, S., Honegger, F., and Hubeli, J. (2012), Health Tourism: Definition Focused on The Swiss Market and Conceptualisation of Health(i)ness, *Journal of Health Organization and Management*, 26(1), 60-80.

- İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sağlık Turizmi İşletmeciliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı. Erişim Tarihi: 08.07.2021, Erişim Adresi: <https://enstitu.medeniyet.edu.tr/tr/programlar/tezsiz-yuksek-lisans/saglik-turizmi-iletmeciligi-tezsiz>
- Kalkınma Bakanlığı, 10. Kalkınma Planı Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı (2014-2018). Erişim Tarihi: 10.07.2021, Erişim Adresi: https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/17Saglik_Turizminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf
- Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Simav Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 08.07.2021, Erişim Adresi: <https://simavmyo.dpu.edu.tr/tr/index/sayfa/6853/saglik-turizmi-iletmeciligi-programi>
- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Kozaklı Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 10.06.2022, Erişim Adresi: <https://portal.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/bolum/860004/sayfa/1>
- Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Uygulama Rehberi,2011. Erişim Tarihi: 17.11.2020, Erişim Adresi: <https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/TR,1090/saglik-turizmi-ve-turistin-sagligi-uygulama-rehberi-2011.html>
- Sağlık Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.663.pdf>
- Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Akyazı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 08.07.2021, Erişim Adresi: <https://aymyo.subu.edu.tr/tr/genel-tanitim-8>
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Cumhuriyet Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 10.06.2022, Erişim Adresi: <https://cumhuriyetmyo.cumhuriyet.edu.tr/program/731302495-saglik-turizmi-iletmeciligi>
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Turizmi İşletmeciliği ABD (Disiplinlerarası). Erişim Tarihi: 21.03.2022, Erişim Adresi: <https://sosyalbilimst.cumhuriyet.edu.tr/22-ana-bilim-dallari/51-saglik-turizmi-iletmeciligi-abddisiplinlerarasi>
- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Reşadiye Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği. Erişim Tarihi: 10.07.2021, Erişim Adresi: <https://rmyo.gop.edu.tr/Icerik.aspx?d=tr-TR&mk=34416&m=tanitim&bidr=11635&bid=11636>
- Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş. (USHAŞ), Sağlık Turizmi Verileri,2021. Erişim Tarihi: 09.07.2021, Erişim Adresi: <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/>
- Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş. (USHAŞ), Sağlık Turizmi Verileri,2022. Erişim Tarihi: 01.09.2022 Erişim Adresi: <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/>
- Ulusoy H., Tosun N. Ve Akkum B. (2018). Health Tourism Education: The Case Of Turkey and The World, *International Journal Of Health Management and Tourism*, 3(3), Sayfa Aralığı 122-132. DOI: 10.31201/ijhmt.435707.
- Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Program Atlası YÖK Ön lisans Atlası. Erişim Tarihi: 09.07.2021, Erişim Adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/tercih-sihirbazi-t3-tablo.php?p=tyt>